

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 159. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr06val-shoot-idm139779800117200/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

fundet Vei til de meest dannede Nationer, og vilde tiltale ethvert sundt, poetisk Gemyt, ligemeget i hvilket Tungemaal, de læres at kjende.«

Det eneste brev om hæftet stammer fra en af A's tidligste veninder, Signe Læssøe, som nu var blevet halvblind, men fik eventyrene læst op, og 5.4.1847 udtrykker hun sin spontane reaktion: »Gid jeg havde Ord til at udtrykke min beundrende Følelse over »Lille Tuk«! Jeg blev saa betaget, saa lykkelig over den, at jeg slog Hænderne sammen og raabte: »Gud skee Lov for Andersen!« Tusinder ville glædes ved den [...] Nu spurgte man, om jeg vilde høre »Stoppenaalen«. »Ja, hvordan er den?« »Komisk«, var Svaret. »Nei, det kan ikke smage ovenpaa«. »Ja, men den er god!« »Aa, saa lad mig høre«, sagde jeg; halvt gnaven, og næsten vred paa Stoppenaalen, satte jeg mig tilrette for at høre. Og see, alle blide, sømme Følelser, lille Tuk havde opvakt, forvandlede lidt efter lidt til Smil og Latter [...] og jeg glædede mig umaadelig over den og – sætter den begge lige høit og troer at kunne antage dem blandt de allerbedste af Deres guddommelige Eventyr [...] »Skyggen« [...] morede mig; men skal den Mere? Er der Saads i den? Jeg kan ikke finde den [...] »Nabofamiliernes«, jeg gjorde før saa meget af, er nu traadt lidt i Skygge [...] Hvad jeg egentlig følte, at jeg havde imod »Nabofamiliernes«, da jeg hørte den læstes, var, at den er født og baaren som et Barn, der hviler ni Maaneder under Moderens Hjerter, før det fuldbaarent kommer til Verden, hvorimod »Lille Tuk« og »Stoppenaalen« ere Minervaer, der i fuldt Harnisk ere udsprungne af Zeus's Pande« (BtA 473 f).

NE II:2 1848

Også denne gang kom der kun et par avis anmeldelser. Kjøbenhavns-posten bringer 10.3.1848 en 3 spalter lang omtale under signaturen 119, men den handler hovedsagelig om anmelderens eget forhold til eventyr i almindelighed og Andersens i særdeleshed, og nu vil han blot takke digteren for hans sidste arbejde, som langt overgår de tidligere: »Hvo kan læse det gamle Huus og ikke gribes af den simple, hjertelige, og dog saa betegnende Fremstilling? [...] Det Gamle maa gjøre Plads for det Nye! – det er en smertelig Sandhed, – dog hvor skjøn: og mildnende viser ikke Andersen os det friske livlige Billede af den unge Mand, der flytter ind i det nye Huus med sin lille Kone, – det gamle er jo ikke glemt, og selv Tinsoldaten udbryder: »det er deilig ikke at være giemt!« I samme stil understreges den »Vittighed og Satire, der ere giemte i »den lykkelige Familie« og »Vanddraaben« [...] den rørende Veemod, der maa gribe Enhver under Læsningen af »den lille Pige

med Svovlstikkerne«», og sluttelig parafraseres »den deilige Historie om en Moder«.

Efter en indholdsoversigt skriver Flyveposten (anlagt 1845 som antiliberal organ) 13.3.1847: »I denne Tid, da Politiken absorberer næsten hele Opmærksomheden, ville disse nye Fostre af vor Andersens phantasirige og berrilge Muse være en heist velkommen Forfriskning, naar Aanden, træt af den storartede, men lærnende Bevægelse trindtomkring, vil søge Hvile og Bevægelse [meningen må, som foreslået af Topsøe-Jensen i Buket til H. C. Andersen. 1971.133, være vederkvægelse]. Af de nye Eventyr har især det om »Flipperne« tiltalt os ved Originalitet og Livlighed. »Historien om en Moder« er et lille fuldendt Maleri af en dyb, poetisk Virkning, der, skjøndt holdt i en mørk Tone, dog ikke forfæler sit velgjørende Indtryk.«

Hertil kan føjes, at J. C. Gerson bragte en entusiastisk omtale (ej i BFN) i sit *Den nye Børneven* I 1848, 251-52: »Hvo kjender ikke disse Eventyr, af hvilke mange ofte kun paa tvende Sider eller tre afspille et heelt Livs Indhold? Hvo kjender ikke disse Eventyr, friske og livlige, hjertelige og velsignede?« etc.

Modsat bragte Corsaren 31.3.1848 (ej i BFN) flg. kommentar: »H. C. Andersen optræder i »Det gamle Huus« (det smukkeste af de »Nye Eventyr«) i Egenskab af »en Stump Svinclæder«, og giver Moral'en, »en sund og gavnlig Moral, der indeholder baade Trøst og Opmuntring for dem, der troe sig glemte og tilsidesatte«. Alene for denne elskelige Beskedenheds Skyld har han ærligen fortjent »Nordstjernen«, og desuden – da Athenienserne opreiste en Æressøtte for den, der indførte *Klisterens* Anvendelse i Bogbinderkunsten, var en Ridderorden vel ikke for stor en Belønning for den, der først anvendte den nævnte Mellemcomposition i Literaturen.«

Samme år udkom romanen *De to Baronesser*, som Goldschmidt spenderede en 20 sider lang anmeldelse på i sit tidsskrift *Nord og Syd* bd. V 1849 72-92. Et helt afsnit er helliget eventyrene, med allusioner til og eksempler fra alle 5 NE-hæfter, så det fremtræder som en samlet karakteristik af genren på dette stadium og derfor hører til her:

»Det er en eiendommelig Evne, hvormed Andersen gaaer igjennem Verden: han synes at bære en Aladdins Ring og behøver blot at røre ved en Muur, ved en Gulerod, en Strikkepind, saa springer der en Aand ud. Han finder Poesien der, hvor Andre netop vogte sig for at søge den, i Gjenstande, som man anseer for uskjønne, i Kjeideren, hvor Grantræet ligger mellem Rotter og Muus, i Skambøtten, hvor Tjenestepigen har kastet et Par gamle Flipper o.s.v. Man seer ofte paa Gaden en Dreng ligge og rode i Rendestenen, efter et Markstykke, som en Hærr har tabt, efter en Guldring, som en Dame har ladet falde ud af Vinduet; Andersen kan gribe i Rendestenen, hvor Ingen har tabt

Noget, og drager til de Omstaaendes Forundring et gyldent Smykke frem og uden at gjøre Fingrene smudsige. Han er et Barn, der uden at blive ældre har lært endeel af voxne Menneskers Lærdom (men ikke Meget), seet endeel og blevet tiltrukket af Verdens brogede Billeder, og som Barnet taler med sin Dukke og lader den svare, opfører han et Marionetteater, hvor Alt, hvad han har seet og læst, Levende og Livløst taler med, Sol, Maane og alle fem Verdensdele, Konger, Nøddeknækkere, Prindsesser og Springgaase, og en vidunderlig Forstandighed gaaer igjennem den barnlige Snak, og undertiden overraskes man af en fin Vistighed, en satirisk Snært, som man ikke havde tiltroet det uskyldige Barn.

Vi dvæle ved denne Retning, fordi det er heri, at han har frembragt det Skjønneste, nemlig Eventyret eller Fablen. Fablen skiller sig maaskee blot fra Eventyret ved den rolige Form, hvori den fastholder et enkelt Phantasibillede og udmaler det som Allegori paa Menneskelivet. Blandt disse Fabler udhæve vi »den grimme Elling«, der maaskee af underordnede, i alt Fald upoetiske Hensyn ikke nyder den store Paaskjønnelse, der formeentlig tilkommer den. Blandt Eventyrene: »Sneedronningen« og »Skyggen«, i hvilket sidste Barnet paa den omtalte Maade er meget satirisk.«

Så vidt ses har A aldrig ytret sig om denne meget positive dom, men i hvert fald har han lånt Goldschmidts rendestensbillede, udbygget og indlagt det i optakten til sin sidste kunstnerroman *Lykke-Peer* (R&R 249 f).

5 af de 6 eventyr var – sammen med 2 ældre – udkommet ved juletid 1847 på engelsk i »A Christmas Greeting to My English Friends«, som var dediceret til Charles Dickens. I begyndelsen af næste år fik A et meget varmt takkebreve fra Dickens, som han indlemmede i sit Album (Album I-V, 1980, s. 226 og ledsagende udgave s. 786 ff på engelsk og i ny oversættelse) og desuden i MLE (II 62). Dickens er glad for alle eventyrene, men det eneste han direkte omtaler er *Det gamle Hus*: »Deres Bog gjorde min Jule-Arne lykkeligere. Vi ere Alle henrevne af den. Den lille Dreng, og den gamle Mand, og Tirsoldaten ere især mine Yndlinger. Jeg læste dette Eventyr gjentagne Gange, og læste det med den meest udsigelige Glæde.«

Bortset fra Dickens' unikke opbakning er brevkritikken mager. Kun den trofaste Signe Læssøe skriver 12.3.1848, at næsten alle er af første rang, kun *Historien om en Moder* har hun haft et famlende forhold til: den »blev først læst for mig, og da gjorde den et ubehageligt Indtryk paa mig; nu læste jeg den selv, og nu gjør jeg Dem Albigt; den er vel lidt vild; men enhver Moder røres, især den, der har bedet Gud om et Mirakel for at faae sit Barn tilbage« (BtA 475).